

Itt járt Petőfi Sándor 1845-ben

Ünnep az aggteleki cseppkőbarlangban
A Szózat kiküldött munkatársától

Aggtelek, Szent-István napján.

A vonat monoton kattogással falta a kilométereket, a kinyitott ablakokon át besóhajtottak a fáradt, ősz vándor magyar mezők. Mintha csak azt mondták volna:

— Mi már megtettük a köteleseinket, elláttunk kitéket buzával, gabonával. Fáradtak vagyunk, engedjétek hát pihenni!

És az ősz, az elmulásba hullás szomorúan szép éjszaka, felett a föld sóhajára. Hangja szelíd, simogató, szelőként suhant el a dolgok fölött, s nyomában vágyve, megbékélve hullottak le a falevelek. Egyik-két másikat odasodródott a félig nyitott ablakok üveglapjához és motha csak az ősz újja lenne, bekapogtatott.

Bent az újsgátró-kocsi mélyen álomra készültek az utasok. A sző megfagyott, a fejek alomba hajoltak, s az emberek lassanként behulltak az álom karjái közé.

Az utolsó állomás

Reggelre kelve megérkeztünk az utolsó állomásra, Szent-Istvánra. Tovább nem megy a magyar vonat, mert pár kilométerrel odább már a csehek az urak. A pesti vendégek, kik az aggteleki barlangban rendezték a Petőfi, Andrássy Gyula és Pákh Albert centenáriuma utazását, az állomástól szekereken folytatták tovább útjukat. A táj, amelyen végighaladtunk, egyike megmaradt országosunk legszebb vidékének. Gyönyörű, fákka koronázott hegyekhez simulnak hozzá a szebbnél-szebb völgyek. Itt-ott apró tocsintás csillan meg rajtuk. Mintha csak azok a nagy hegyek élték volna ide őket, amelyekre olyan elborult arccal mutatott rá köcsüskünk, a keménykötésű Horkai Eri.

Ott már a csehek vannak. Hogy a baj esnek beléjük!

Közben az országuton csendőrorjárat jön szembe. Dehogyan, derék magyar emberek, tisztességtudóan előre közlenek. Itt a trianoni sírkövek közvetlen közelében leírhatatlanul jó érzés volt ezeket a kötelestudó, elszánt kakastollasoknak örködését látni. Aggtelek határában csendőraltszint állítja meg szekerünket. Mikor meglátja igazolványunkat, tiszteleg és tovább ereszt. A faluból, mint utánunk küldött üdvözlőt, felénk száll a református torony harangszava. Az utolsó magyar területen lévő torony.

A barlang előtt

A barlangtól pár lépésre levő menház körül emberek eszmei tömege és szekerek, kocsik egész serege fogad. Egyik falusi gazda, élve beszélgetni kezdünk, emondja, hogy megszálta területéről is, többen szöktek át az országra, főképp magyar kisczagok, akik kétféle hámmal kerültek ki a cseh iszandárok ajtaját, hogy itt lehessenek testvéreik ünnepén. A barlang bejáratát meg zárta van, de zöld lombokkal körülvéve már ott áll rajta a vörös-színű, aranybélis emléktábla:

Itt járt Petőfi Sándor 1848 május 29-án. Innen indult másnap Rimaszombatba, ahol István és Györgyvármegye Kegyelmeiből nyert táblabírói állására. Itt az eskü. Egyesek alázatosságából emelték az 1923. augusztus 19-én Petőfi, idősebb Andrássy Gyula gróf és Pákh Albert centenáriuma alkalmából.

A bejárat előtti téren ekkor már csoportokba kezdtek verődni a megjelentek. Az ünnepségen küldöttessel képviseltették magukat Kiskunfélegyháza, Eger, Szeged, Hajdúszoboszló, Nyíregyháza, Debrecen, Miskolc, Mészáros, Rozsnyó és Rimaszombat ott látjuk az ősi aggteleki hegyvadászok és vadászok, a putnoki önkéntes tűzoltókat, a példásan fegyverrel szerkesztetteket és a vidék közönségét, összesen több ezer embert.

Az emléktábla leleplezése

Az ünnepség vasárnap délután négy órakor kezdődött a bejárat előtti téren. Bevezetésül az ősi zenekar a Hízekegyet, majd a Himnusz játszott, azután Császár Elemér egyetemi tanár, a Petőfi-Társaság tagja emelkedett szólásra.

Büszkék lehetünk Petőfi költsézetére — úgy mond — mert ő állta a nagyvilág megismerését bennünket. Az egész világ előtt felemelt fővel emlékeztünk meg az ő hazaszeretetről. Ezen a szent helyen járt 1845-ben és jövőre látó szemé már akkor látta, hogy hazánkat szét fogják darabolni. Ellenségeink megaláztak minket egy időre, tönkretenni, azonban nem tudnak, mert mi bíztunk abban a jobb jövőben, melyet a nagy költő megjósolt.

Császár lelkes éljenzéssel fogadott szavai után dr. Szathmáry István, a Petőfi-Társaság tagja odát szökött, majd az ősi zenekar hangjai mellett a táblát lelepleztetésének adták át. Legvégül a cserkészek elmulása fejezte be a kedves ünnepséget.

A csehek és a trombitaszó

A cserkészyerekek zengő trombitaszóval tűztek el a hegyek fölül az odaboruló csendet. Az odaérkezők mosolygva nézik a kurtuló gyerekeket, s egy-egy, pirospozsgás gazda megjegyezte:

— A cseheknek aligha tetszik a trombitaszó. Petőfi költő. Mutatja ezt a Cziczá Mihály esete is. Cziczá Mihály ugyanis, mint emondották — a háború alatt kurtós volt s kurtját annyira megszerette, hogy még háború után sem tudott megválni attól. Pedig avasult, mert kondás lett belőle, s új méltóságában kurtósával terelte össze a gulyát. A csehek azonban az ellendő trombitaszó annyira izgatta, hogy diplomáciai utasodással el jött Cziczá Mihálytól a gulyát, hogy megváltson.

Most azonban nem okozkodtak a csehek sem. Járókat bevonták és csak távolról hallgatták a büszkén felszálló magyar trombitaszót.

Mikor az este vastag esetével feketére mázolta a vidéket, az összegyűlték vigadozni kezdtek. Az aszfaltok körül jököpő magyarok adták kézzel-kézre a debogó-szívű kulacsokat. Cigány azonban nem volt, csupán pár helybeli füstös okvetetlenkedett hegedüléssel, de nem nagy sikerrel. Egyik derék gazda, ki ugyiltszik a jöborhoz csak jó cigányt szeret, nem vett tudomást a kontár cigányokról, hanem igazán akart hallani. Meg is fogta. Markó Miklós bátyunkat, a főrendező, s határozottan koronát ígért egy nőért, ha ezt valamivel több cigány hozza a fölébe.

Kár, hogy a derék honfitársunk kívánságát nem teljesíthették, mert jobb cigány a közelben nem volt.

A cserkészek és a demarkáció

Ha már benne vagyunk az epizódokban, még egy igen kedves történetet is el kell mondanunk. Egyik cserkészcsoport cserkészes közben áttévedt a demarkációs vonalon s egyszerre csak egyik megszálta községben találták magukat. Mondanunk sem kell, hogy elszakított véreink igen megörvendtek a csinos magyar fiúknak. Tejből-vajból fürösztözték őket. A fiúk viszont megígérték, hogyha férfakká izmosodnak, úgy kiverik a cseheket, mintha ott sem lettek volna. Majd, mint akik jól végezték dolgukat, visszajöttek.

Este kilenc óra tájban a vendégek a barlang bejáratát előtt kezdtek gyülekezni. Az éj rámkneveződő fátylát sűrűn lebbentették fel az acéllámpák, s

A lengyelek és a cseh pánszlávizmus

Magyarbarát hangulat Lengyelországban

A Curjer Ilustrowanj Codzienny cikke

A lengyel politikában erős a hangulatváltozás, a csehek mindinkább gyűlöltebbek lesznek, s a Magyarország felé való orientálódás szükségességét úgy a kislengyelországbeli (galiciái), mint a városi sajtó mind erősebben hangsúlyoztatja. A „Kurjer Ilustrowanj Codzienny”, mely a lengyel kisczagdapárt nézetét szokta tolmácsolni, „Bátorság és kezdeményezés a külügyi politikában” címmel a demokrata sajtó szokimondásával és erejével fejtegeti ugramazokat a nézeteket, amelyeknek higgadt és határozott tolmácsolását eddig elsősorban a tiszteletreméltó és előkelő konzervatív „Czas”-ban tapasztaltuk. A jellegzetes cikket szöszszerinti fordításban közöljük, egyrészt azért, mert ugyanezt a gondolatmenetet találjuk ma már a lengyel sajtó igen jelentékeny részében, másrészt annak bizonyításául, hogy Benes ur a „savanyu szőlő” régi módszerét követve akkor, amikor Sinajában cseh szempontból kifogásolta Lengyelországnak a kisanthba való belépését.

A sinajai összefüggésnek — írja a cikk — vége szakadt. Dacára a sok hírek és csendes óhajlásnak, amelyet főleg a külföldi sajtóban terjesztettek, Lengyelország még sem lépett be a kisanthba. Hiába voltak a csábító szírihangok, sőt a tolakodó javaslatok is. A lengyel közvélemény, amelyet már annak a lehetősége is élénken izgatott, hogy Lengyelország cseh hegemonia alá rendelje magát, a legnagyobb meglepődéssel vette tudomásul annak híreit, hogy a lengyel delegátusoknak egyáltalán nem volt szándékukban az, hogy országukat a kisanthba bevonatni engedjék, sőt minden ily szándékkal és helyzettel szemben az ország teljes függetlenségét továbbra is meg akarják őrizni. A sinajai konferencia előtt az egész világot tele akarták beszélni azal, hogy a Lengyelország és Görögország által megnagyobbodott kisanth Európa békéjének biztosítója lesz, amennyiben garantálni fogja Magyarország, Bulgária és Törökország esetleges révans szándékaival szemben az érdekelte államoknak jelenlegi területét. A sinajai konferencia utóhangjai még el sem múltak s máris világos lett, hogy a csehek a kisanthot oly eszközül tekintik, amelynek egyetemes feladata, hogy az ő önző céljaikat szolgálja s ezúttal ágában sem volt, hogy komolyan vegyék azokat a jelszavakat, amelyekkel a kisanthnak pótolhatatlanságát és szükségességét a világ közvéleménye előtt megmagyarázni igyekeztek s amely „feladatokat” végrehajtói szerepét a csehek természetesen önmaguknak szánták.

Kíváncsiak vagyunk, hogy a területi status quo jelszavát miképpen lehet összefüggésbe hozni a felhívatalos cseh sajtóhangok

a felhomállá szelidített északában meg-meg lebbennek az ózdiak fehér tollforgói.

Ünnep a föld ölében

A kapu feltárult s az anyaföld méhébe lassú sorban, lámpák fényé mellett bevonult a több ezer főnyi közönség. Hosszabb, gazdag gyönyörűséget nyújtó földalatti út után a társaság a kis templom nevezetű üregbe helyezkedett el. Az üreg természeti szépségeit színes reflektorok teszik még bájosabbakká. Majd hirtelen felharsan az ózdiak ajkán a Hízekegy, s a templomnak nevezett barlangüreg csakugyan templommá válik. A kalapok lerepülnek és a szenvedő magyarok imádságba fonódó hitvallása megdöngötte a boltzatokat. És a távoli visszhang dörögve verte vissza a szavakat:

— Hízekegy Magyarországot feltámadtában... Ugy éreztük, hogy az anyaföld volnánk éneke, s hink együtt tesz hitvallást.

Az ima után Markó Miklós szólott, majd Resa Dező levéltárnok, a Kisfaludy-Társaság tagja vázolta markáns vonásokkal Petőfi Sándor, idősebb Andrássy Gyula gróf és Pákh Albert egyéniségét. Utána Szathmáry István beszélt, majd Hegyi Anna énekművésznő adta elő Krasznahorka búska vadrát és Kacsóh Pongrácz Galamb szivű édesanyját. Magyarországot kezdetű regös éneket. Komoróczy István főgimnáziumi tanár palóc dialektusban elmondott üngyháti aggteleki anekdotát után az ünnepség a Szózat hangjaival véget ért.

A közönség ezután csoportokba verődve megszemlélte a barlang belsejét, majd kiint a szabad ég alatti kezdetét vette a tánc és igazán magyaron a reggeli órákig tartott.

A demarkációs vonalon pedig a magyar nótát megéreztek a sírkövek. Mivel érezték, hogy minden mulandó, s talán azt is tudták, hogy emhori kéz sohasem rombolhatja darabokká azt, amit a természet egynek alkotott.

Molnár Endre.

kal, amelyek egy idő óta arról beszélnek, hogy Lengyelország keleten megállapított határait nem lehet komolyan venni és elfogadni, mert ezeket a határterületeket a lengyelek az oroszoktól rabolták el s azok Oroszországhoz tartoznak.

De vegyük sorba Benes ur másik jelszavát is, „a kisanth államainak a világháború legyőzött nemzeteivel szemben való biztosítását”. Milyen különösen és titokzatosan fest ez a szemben Benes urnak gróf Bethlen magyar miniszterelnökkel való beharangozott tanácskozása. Nem nagyon hisszük, hogy családunk abban a meggyőződésünkben, hogy Benes ezen a konferencián meg fogja próbálni, hogy a magyar miniszterelnök figyelmét Szlovákia és Ruszka-Krajna kérdéseiről eltérítse azoknak a tartományoknak irányában, amelyek most Románia és Jugoszlávia birtokában vannak. Világos, hogy ez Benes urat egyáltalában nem fogja gátolni abban, hogy egy hét múlva ismét Duca és Ninesics urakat ne biztosítsa törhetetlen barátságáról és hűségéről s hogy szép beszédet ne tartson arról, hogy micsoda előnyei vannak a kisanthhoz való tartozásnak. Meg kell adni, hogy Benes jó diplomata és „gyalázatos család”!

A lengyel politikának azonban csak egyetlen biztos útja van, amelyre már régen rá kellett volna lépni. A lengyel politikának a mi természetes szomszédaink és hosszú évszázadokon át leghűségesebb barátaink, a magyarok felé kell fordulni. A lengyel diplomáciának kell megragadnia a Románia és Magyarország közötti érdekellentétek kiegyenlítésének közvetítését, úgy, hogy Románia és Magyarország nemzeti érdekei egyaránt megóvassanak.

Ha figyelembe vesszük azt a tényállást, hogy Magyarország expanziója Jugoszlávia felé keresztül nem vihető és nem is szándékolt, Magyarország expanziójának egyetlen útja marad Szlovákia és Ruszka-Krajna felé.

Ennek Lengyelország nagyon örülne! A Magyarországgal való közvetlen határ kérdése reánk nézve föltétlenül szükségesség! Emellett pedig egyáltalán nem is kötelességünk az, hogy a jelenlegi cseh-magyar határokat tiszteletben tartjuk, hiszen a csehek sem respektálják a miénket. Csak egy kevés bátorság és iniciativa! Ne engedjük meg, hogy a kétségbeesett magyarok a csehek előtt kapituláljanak s tudva, vagy nem tudva, azok terveit vigyék keresztül. Államunk érdekeit jól ismerjük, fejtsünk ki tehát megfelelő diplomáciai tetterőt, hogy déli határainkat megbízható szomszédnak biztosítsuk s Közép-Európában a cseh nagyzási hóbortnok és fondortoknak véget vessük.

(St.)